

Khi tôi đi thanh niên xung phong, mẹ cho tôi hai bộ quần áo, một cái túi du lịch Trung Quốc và 20 đồng bạc. Tôi ra Tràng Tiền mua hết 20 đồng tiền sách.

Tôi vẫn còn nhớ nhớ in, thật nhất là Tuyển tập kịch Shakespeare được dịch bởi giáo sư Bùi Ý và cháu ông là Bùi Phương. Tôi thu được lòng những dòng tâm sự của Hamlet, những đau khổ của Othello, những giận dữ và đau giết của Macbeth, những toan tính của Coriolanus... tất cả đã trở thành đời sống tinh thần của tôi. Thứ hai là bộ sách Chiến tranh và Hòa bình do giáo sư Cao Xuân Hồng dịch. Thứ ba là Bài ca số phạm của Makarenko và một vài bộ sách nữa.

Nhà nghiên cứu Nguyễn Trần Bình nói về sách và việc đọc sách

Những năm tôi đi lính, trong ba lô của tôi, quần áo ít hơn sách. Có những lúc thức mà, tôi sao

những năm ấy mà tôi lại biết Shakespeare, Makarenko, Lev Tolstoi. Khi nào sống trong nghèo khổ và cô đơn thì chúng ta sẽ hiểu, chính con người giết chết thôi cũng có thể làm đau đớn con người đau khổ của cuộc đời.

Tôi có cả ba tiểu thuyết của Maxim Gorky: Thời thơ ấu, Kiếm sống và Những trẻ em đường phố của tôi. Khi đọc Maxim Gorky tôi cảm thấy sống nghèo khổ hay sống đau khổ của mình gần gũi với nỗi đau khổ của cậu bé Peskov - Maxim Gorky lúc còn bé. Có một số đường cảm, đường đi u nào đó giữa tôi và cậu bé Peskov. Tất cả những chuyện đó làm đau buồn nỗi đau của tôi. Tôi không ham mê văn học như là một người đã biết rõ giá trị của các tác phẩm ấy, tôi ham mê văn học như câu chuyện Robinson Crusoe phải dạy cho con vật biết nói để mình nghe thấy tiếng người không chỉ phát ra từ miệng mình. Tôi đọc sách để tìm thấy một tiếng nói nào đó để an ủi nỗi cô đơn của một kẻ bơ trôi dạt một cách công nghệ bực ra khi khát vọng của mình.

Con người đã trở thành một thế giới thông tin trong thế giới ngày nay. Qua quan sát và nghiên cứu, tôi đã rút ra một kết luận: thông tin có được để đi với mọi người không phải chỉ bằng việc đọc mà nó được "hút" vào miệng ký ức, vào tiềm thức của mình bằng tình yêu để đi với nó. Và khi ấy, thông tin mới trở thành sức sống của mình.

Không có thông tin thì không mô phỏng được để sống thật. Những người có thể sống riêng mình có kinh nghiệm, mình sống thật, mình ra đời sống là thực ngay các vấn đề của cuộc sống. Nhưng không phải thế. Người ta tạo ra hình tượng Phật bà nghìn mắt nghìn tay là để mô tả một cách thức con người nhận thức thế giới, tức là nhìn bằng một nghìn mắt và sống bằng một nghìn tay. Sách và báo chí là công cụ nhìn và sống của xã hội. Thời những thế đó, bốn nghìn năm đang trôi qua 10 mà cuộc sống thì trôi qua 1.

Với Internet, những người trong xã hội, nhất là những người trẻ, có xu hướng người đọc sách, vì người mất thời gian, trong khi đó chính con vài đường tác (nhập chuốt) là có thể kiếm được rất nhiều thông tin trên mạng. Trong một buổi nói chuyện với sinh viên, có bạn hỏi tôi, "có những người đi làm như bạn cháu do bạn nhận nên một năm có khi chỉ đọc một quyển sách". Và người ta còn rất nhiều lý do để biện minh. Có người nói trên mạng rất nhiều thông tin mới, nếu chỉ đọc sách cũ thì không cập nhật được. "Chú có thấy đi u đó đúng không?". Tôi trả lời rằng cách gì thích như vậy nghe thì thông minh nhưng không đúng.

Ta biết rằng người ta đang sống xu hướng rất nhiều loại phân bón để kích thích lá mọc nhưng không kích thích rễ. Khi lá trên cây nhiều quá mà rễ không được thì đây là một thế giới nhân tạo chứ không phải là một thế giới thiên nhiên. Cho nên, bốn gì thì bốn, chúng ta cũng không được quên

nuôi bọ rùa.

Độc sách là để nuôi bọ rùa, còn độc nghệ thuật thông tin mới trên truyền thông là để nuôi bọ lá, và phải cần bọ ngòi a lá và rùa, đây chính là sự cần bọ ngòi tự nhiên. Thông tin hàng ngày cũng giống như cái áo mặc xong là vứt. Và như thế nó không tạo ra cái cây, không tạo ra cái thớt, tức là không tạo ra một chất như thế và một trí tuệ.

Bây giờ, tôi nhớ đến những quyển sách cũ như những quyển nghệ thuật bôn, như những quyển một thế giới đó cả tri. Lúc nhớ đến quyển Không gia đình của Hector Malot, tôi thấy những quyển sách đi cùng với tôi và tuổi thanh niên của tôi giống như là sự gần bó của mẹ và đứa trẻ mồ côi, của cậu bé Remi và cậu bé Matchia nghèo khổ. Nếu đến Tolstoi, người ta thấy Tolstoi quan sát cuộc sống một cách toàn diện, tinh tế và mô tả nó một cách tài hoa thì đến Shakespeare, sự thấy đó là một festival tất cả trí khôn của con người. Những trí khôn, những mưu mẹo mà Shakespeare mô tả, ví dụ như mô tả ông chú của Hamlet, làm người ta ngỡ như những Shakespeare vĩ đại vì Shakespeare khôn ngoan trước loài người rất nhiều.

Những quyển sách này là những nghệ thuật bôn an ủi tôi và phải nói rằng các tác giả của chúng là thần thánh với tôi. Tôi không có điểu kiện để theo bất kỳ tôn giáo nào cả, nhưng tôi có một tôn giáo rất quan trọng và đi theo sự tu dưỡng để là và để gặp được thế giới bên trong các tác giả vĩ đại.

Có thể thấy rằng việc đọc sách giúp con người hình thành năng lực như biết sự đẹp đẽ của những điệu nhạc xuất hiện xung quanh đời sống của mình, làm cho mình tinh thần của con người trở nên phong phú. Mình tinh thần không chỉ là các cảm xúc mà mình tinh thần là mình nhận thức. Khi nào con người có một mình tinh thần có chất lượng thì họ đã thay đổi và biến chuyển, từ một người bồng bột những người khác những người mà mình có trở thành một đời sống có thể phát hiện và mạch máu. Bất cứ ai muốn trở thành con người hoàn chỉnh thì phải có hiểu biết, phải đọc.

Tuy nhiên, thái độ của chúng ta đối với việc đọc sách cũng là một vấn đề rất đáng lưu ý. Chúng ta đến một quyển sách không phải để thu được lòng câu này ai nói, nói năm nào, cũng không phải để biết tác giả này đang làm cái gì mà để tìm hiểu cái sáng tạo của anh ta hay là chỗ nào và mình có thể bắt được đến mức nào. Bởi vì niềm vui của chúng ta là làm ra cái gì chứ không phải là biết người ta làm cái gì. Cái "ranh giới giác ngộ" khi đến sách là một bức vách bằng kính, nhìn thì trong suốt nhưng khi không đi qua được. Có hiểu người đến rất nhiều mà cuối cùng không hiểu, không nghe ra được, đi qua cái kính mà không vào trong đó được. Lý do rất đơn giản là họ học để thi và trở thành tín đồ của những người mà mình học được và họ nhậm nhiệm

Trong sách có tất cả mọi thứ.

Trong cuộc đời có sách chứ không phải trong sách có cuộc đời. Sách là một bộ phận của cuộc đời chứ không phải sách thu tóm toàn bộ cuộc đời. Nếu người tiếp xúc với sách vở, chứ nghĩa có thể thu tóm cuộc đời nhưng không phải. Sách vở, chứ nghĩa là một bộ phận, là một tập thể của cuộc sống, mà con người nếu muốn thành đạt thì phải biết đến nhiều bộ phận như vậy chứ không phải chỉ có một.

Kết luận của tôi là đọc, nghe và nhìn càng nhiều càng tốt. Nhưng đừng vội vội khi đọc, đừng vội vội khi nghe và đừng vội vội khi nhìn. Trước hết hãy làm cho việc đọc, nghe, nhìn trở thành bản năng của con người. Khi nào con người gặp những thứ tốt thì đọc, không nghe, không nhìn thì con người sẽ thất bại.

Tất cả những hoạt động tuyên truyền, cổ vũ cho văn hoá đọc cần phải được xác định với vai trò xây dựng những bản năng đọc của xã hội chứ không phải ý thức đọc. Trong khi đó với xã hội việc đọc, nghe, nhìn là bản năng thì với các chuyên gia nghiệp vụ là phải có một cách có ý thức, nhưng là ý thức của chuyên gia được tác động vào bản năng đọc, nghe và nhìn của xã hội.

Đừng gây ra áp lực bắt người ta phải đọc, bắt người ta phải nghe, bắt người ta phải nhìn. Và nhất là bắt người ta phải đọc, nghe, nhìn cái này hay cái kia thì càng nguy hiểm hơn.

Học Giỏi sự tìm và giỏi thi